

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Naš mejnik

Vsakoletni občni zbori organizacije so mejnik, kjer pregledajo člani organizacije delo v preteklosti in si naložijo nove naloge ali pa tudi spremembe za bodoče leto. Taka organizacija, katere občni zbori posegajo v bistvena vprašanja njenega delovanja in udeleženci svobodno posegajo v njeno delo in postavljajo nove naloge, ima zagotovljeno bodočnost. Kajti organizacija je živ in zdrav organizem, ki si sam zdravi eventualne bolezni in si ohranja zdravje v samem sebi.

Tako zdravo telo, življenja sposobno, je naša Jugoslovanska strokovna zveza. Vsakoletni občni zbori so bili njeni pravi mejniki. Iz doživetij preteklega leta je usmerjala vsakokrat svoj korak v plodno delo za korist svojega članstva. Jugoslovanska strokovna zveza ni bila nikdar namen kakemu posamezniku ali kakemu ožjemu krogu ljudi za dosego njihovih osebnih stremiljenj ali življenjskih ambicij, ampak je bila vedno namen skupnosti. Korist celote, da še celo korist celokupnega delavstva, bodisi organiziranega ali pa tudi neorganiziranega, je bila naloga kršč. soc. delavskega gibanja. Kolikokrat so uživali koristi boja delavci, ki so le malo ali pa nič doprinesli k borbi. Zato pa so bili važnejši dogodki v življenju JSZ vedno glas vsega njenega članstva, glas celote. Posameznik v taki skupini ne pomeni nič, v skupnosti pomeni vse. Vsak posameznik je del celote in posli, ki so mu kot funkcionarju v tej skupnosti naloženi, so posli celote za celoto. Zato vsak posameznik v naši skupnosti vrši le posle, ki so mu naloženi od organizacije za organizacijo.

Telega skupnega načela smo se v JSZ vsi prav dobro zavedali. Zato pa je vsak na svojem mestu vršil svojo nalogo, bodisi v središču JSZ ali pa po naših podeželskih skupinah. In to delo vsakega posameznika izmed nas je ohranjalo organizacijo pri življenju in jo vodilo od uspehov do uspehov. To delo pa je dobilo tudi odmev pri naših občnih zbora. Zato pa so taki občni zbori za organizacijo silno važni, v resnici so pravi mejniki v celotnem gibanju organizacije.

Se veliko bolj važen pa je bil letošnji občni zbor JSZ. Ta ni bil le mejnik organizacije v razdobju enega leta, ampak več desetletij. Z letošnjim občnim zborom je bil najstnejše združen jubilej 45-letnice ustanovitve kršč. soc. gibanja in 50-letnice naše Jugoslovanske strokovne zveze. Zato je bil ta občni zbor 45-letni mejnik našega gibanja. Silno važen občni zbor je bil z ozirom na ta jubilej. Letošnji naš občni zbor je ob tem dogodku ugotovil, da je vse naše gibanje v vsej 45-letni dobi ostalo zvesto načelom ustanovitelja dr. J. Ev. Kreka, zvesto pa tudi načelom okrožnice Rerum novarum, na katere osnovi se je naše gibanje ustanovilo. Občni zbor je poleg te ugotovitve slovesno obljubil, da bo organizacija ostala tudi vnaprej zvesta tem načelom in da ne bo od njih krenila niti za korak.

Ti dve ugotovitvi letošnjega občnega zbora sta silno važni. Prva ugotovitev dokazuje, da JSZ že v preteklosti ni krenila z načelne poti dr. Janeza Ev. Kreka čeprav so hoteli nekateri krogi prav v zadnjem času javnost prepričati, da JSZ ni več tista kot je bila zamišljena po njenem ustanovitvi in da je prav zato potrebna nova katoliška delavska organizacija. Naj-

Moč kapitalizma

Zgodovina vseh časov nas uči, da so sebični ljudje vedno skušali kakor koli nadvladati preostale. Sebičnežev in lakomnikov želje so bile, da z delom sebi zaslužijo ljudi, da bi oni tako brez vsakega fizičnega napora dobro živeli in celo bogateli. Ta pesem je torej že stara in udomačena. Skušnje pa uče, da so imeli bogataši miselno na svoji strani skoro vedno razne močnike in oblasti. Poslanci, senatorji in iz teh vrst sestavljene vlade, ki so po naključju pod parolo »ljudske volje« prišli do teh mest, so vedno po večini prijatelji kapitalizma. Redko se dobi kaka »bela vrana«, ki bi zastavila svoj glas v dobro delovnega ljudstva, posebno delavcev. To nam priča že stara grška in nekoliko mlajša rimska zgodovina. Ogromno napak, proti katerim so se borili ponižani sužnji — zastopniki dela —, nam priča o kapitalističnih navadah in moči. Primer Spartaka v Rimu je pač več en opomin, ki kaže vso nečlovečnost tedanje rimske gospodujoče kapitalistične družbe nasproti delovnemu ljudstvu. Tisoči in tisoči na čast kapitalistom ob javni cesti postavljenih križev in na njih križanih sužnjem, ki so se borili za naravne pravice in človeško življenje, so mučniški dokazi kapitalistične brezsrčnosti.

Tudi danes sta denar in imetje vse, človek pa, če ni bogataš, nič. V današnji družbi tudi znanost, ki se ne postavi v službo zlatega teleta, ne pomeni nič. Tako kapitalističen greh ponižuje vrednoto telesnega in umskega dela. V teku časa se je znal kapitalizem prilagoditi z navideznim in sebičnim gospodarstvom in denarjem vsem razmeram. Danes imamo v vseh mogočih oblikah izdelan kapitalističen načrt za ves svet in vse prilike, ki je za gospodarsko življenje morda bolj nevaren kot komunizem. Seveda je v tem načrtu, ki v javnosti ni znan, tudi izražena misel o razbijanju delavskih in uslužbenskih organizacij, ki se bore za veljavo dela in dostojno življenje delavcev. Ta posel se vrši po totalitarizmu, nekakem namišljenem avtoritarizmu in po »delavskih organizacijah«, ki jih podpirajo kapitalisti. Poglejmo v države okoli sebe in še drugam po svetu, pa bomo videli, kako premeteno ravnaajo z delavci, medtem ko imajo kapitalisti skoraj prosto pot. V Sloveniji krojijo delavcem tudi posebne poglede na njihove gospodarske zadeve.

Današnje delovno ljudstvo ni zadovoljno, ker čuti močan gospodarski pritisk na osebno delo, od katerega v ve-

likanski večini živi, vendar pa je še tako prežeto s kapitalističnim gospodarskim redom, da dvomi v izpremembe. Kakor je bil nekaj valpetov bič v veliki večini »podložnih« kmetov miselno nespremenljiv, tako misli dandanes še velik del delovnega ljudstva o kapitalizmu. Delovno ljudstvo se še ni znebil pasivnosti do kapitalistične hidre, ki mu kakor večna toča in suša manjša košček trdega kruha. Tu je tudi vzrok, da se proti temu gospodarskemu redu ne pojavlja odpor vsega delavstva v potrebni meri. Poglejmo malo na kmete, pa bomo videli, da ni skoraj nobene družine, ki bi bila z uspehi zadovoljna. Pridelkov, kolikor bi jih bilo za dom odveč, ni mogoče niti pod najnižjo ceno prodati, zato jim je pa najeta delovna moč predraga. Živina nima vrednosti, ker ljudje zaradi nizkih plač in zaslužkov ne morejo kupovati dovolj mesa. Razne državne, banovinske, občinske in druge javne dajatve, ki niso v skladu s socialnimi možnostmi, samo otežujejo gospodarstvo. Delo je težko in mučno in zato potrebujejo dovolj dobre prehrane za družino. Poleg tega pridejo še bolezni, ki so zopet novo breme v družinskem gospodarstvu. Kmet in njegov delavec nista pod nikakim zakonitim varstvom preskrbe v primeru bolezni, poškodb in onemoglosti. Posebno dékle in hlapci doživljajo tragedijo »Jerneja« in se potikajo po vaseh v znamenju moderne gospodarske družbe. Kdo bo rekel, da pretiravamo. Ne! Naj vsakdo pogleda malo v življenje, pa se bo prepričal, da slika še ni popolna. Revščine, povzročene po kapitalističnih navadah, je še mnogo več.

Delo pomeni življenje, izobrazbo, napredek, dostojnost, poštenje itd. V delu bi moral dobiti vsak človek zagotovilo preskrbe v vseh primerih nesreče in onemoglosti. Ukaz »V potu svojega obraza boš jedel svoj kruh« bi moral veljati za vse; toda v današnji družbi se nekateri potijo le v parnih kopeh ali pri govorjenju... Delo ustvarja premoženje in kapital, zato bi morala biti vsa delovna mesta: tovarne, rudniki, gozdovi, vode, zemlja, materija solastnina vseh tistih, ki so pri delu soudeleženi, ker so z delom plačali ali pa plačujejo podjetje samo. Da je danes ves čisti dobiček last tako imenovanega gospodarja, je prava krivica in nesreča za delavstvo. To stališče je zavzel krščanski socializem že v apostolskih časih. Kako bi sicer mogel sveti Jakob zapisati besede: »Bratje moji, brez osebnih pristranosti imejte vero

merodajnejši forum pa je izrekel svoje mnenje jasno in odločno in s tem pobil vsa izmišljena podtikanja, in tudi nakazal, da je treba vzrok ustanovitve nove organizacije iskati drugje, ne pa v načelnih vprašanjih.

Druga ugotovitev, da bo JSZ hodila tudi vnaprej po dr. J. E. Kreku začrtani poti, pa je samo naša naloga v bodočnosti. Vemo, da bo ta naloga silno težka. Vsak udeleženec občnega zbora se je vpričo zadnjili let živo zavedal vseh težkoč in nasprotovanj. Toda kljub tem izkušnjam v zadnjih letih je občni zbor sklenil in obljubil, da bo šlo naše skupno delo po začrtani poti dr. J. Ev. Kreka.

Veliko borbenosti je v tem sklepu in važen mejnik je bil ta občni zbor JSZ

zaradi teh dveh ugotovitev. Človek bi sam v sebi, v očigled časa, v katerem živimo, malo podvomil v ta sklep, če ne bi videl na občnem zboru starih in mladih, težko preizkušenih v borbi za ta naša načela. Ti možje in fantje, pogumni in neuklonljivi, so poročstvo nam vsem skupaj, da je bil občni zbor res mejnik iz 45 letne dobe v še lepše procvitanje našega krščansko socialističnega delavskega gibanja.

Naj se bliska na vzhodu ali na zahodu, naj grmi doma ali pa v naši bližini, JSZ bo ostala zvesta načelom krščanskega socializma in se v tej zvestobi dosledno in neustrašeno borila za pravico delovnega človeka, ki je edino in najvažnejše vprašanje sedanjega časa.

S. Z.

Novo načelstvo JSZ

Na prvi seji načelstva JSZ, ki se je vršila v ponedeljek 12. t. m., se je načelstvo JSZ sestavilo takole:

predsednik: Zumer Srečko;

I. podpredsednik: Gostinčar Jože;

II. podpredsednik: Koprivec Matic;

blagajnik: Skofic Cri;

nam. blagajnika: Velkavrh Franc;

gospodar: Štibelj Gašper;

odborniki: Pirc Tone,

Savenc Franc,

Nagode Ivan.

veličastnega Gospoda našega Jezusa Kristusa. Ako namreč vstopi v vaš zbor mož z zlatim prstanom in v sijajni obleki, vstopi pa tudi ubožec v umazani obleki, pa se ozrete proti tistemu, ki nosi sijajno obleko, in rečete: »Ti lepo tukaj sedi, ubožcu pa rečete: »Ti se vstopi tamkaj, ali; sedi k mojemu podnožju; ali niste delali razlike med seboj in sodili po napačnih misli? Slišite, ljubi moji bratje! Ali ni Bog za svet ubožnih izbral, da so bogati v veri in so dediči kraljestva, ki ga je obljubil tistim, ki ga ljubijo? Vi ste pa ubožca osramotili. Ali vas ne zatirajo bogatini in vas ne vlačijo oni pred sodišča? Ali ne sramote ti lepega imena, ki se je klicalo na vas? Gorje bogatinom. Čujte zdaj, bogatini, razjokajte se in tarnajte nad stiskami, ki pridejo na vas. Vaše bogastvo je preperelo in vaša oblačila od moljev razjedena. Vaše zlato in srebro je zarjavelo in njuna rja bo pričala zoper vas in razjedla vaše meso, kakor ogenj. Nabrali ste si zakladov v zadnjih dneh. Glejte plačilo, ki ste ga odtrgali delavcem, ki so poželi vaša polja, vpije; in klici žanjcev so prišli do ušes Gospoda nebesnih čet. Gostili ste se na zemlji in se naslajali, napasli ste svoja srca na klavni dan. Obsodili, ubili ste pravičnega — ne upira se vam.« Tako je sv. Jakob označil delo kapitalistov v začetku krščanstva. Da so dandanes kapitalisti še bolj zvihi, kakor tedaj, kažejo njih moderne naprave in pasti, na katere lovijo svoje žrtve. Res, nevednost je draga reč. Močan slon, vol in konj služijo pritlikavemu človeku za udarce, ki jih od tega mnogokrat po težkem delu prejema kot znamenje hvaležnosti. Človek pa pravi: Kaj bi, saj je žival brez pameti. Delavec, kmet, ali si tudi ti brez pameti, ko dovoljuješ, da te v svojo osebno korist po svoje bije kapitalizem? Ali nisi močnejši od slona in konja, poleg tega pa imaš še razum in dušo? Tebi ni treba nasilja in fizičnega upora za izpremembo kapitalističnega reda, temveč samo tvoje duševne volje. Pred teboj se trese miška, a ti se je bojiš v svojo škodo. Plašiš se, kakor se plaši slon pred navadno malo miško. Spoznajmo se, pa bomo ugotovili, da je delovno ljudstvo vseh vrst moč kapitalizma! Organizacija, kakor Jugoslovanska strok. zveza je pa zavetišče delovnega ljudstva!

Jože Gostinčar.

Vendar so tudi mnogi izmed voditeljev vanj verovali, a zaradi farizejev niso priznavali, zato da bi ne bili izobčeni iz shodnice. Ljubili so namreč svojo čast pred ljudmi bolj ko čast božjo. (Janez 12, 42—44. vrst.)

Strokovna poročila

Minimalne mezde

(Nadaljevanje)

Kaj pa vajenci?

Za vajece bi zadostovalo, da bi v tem sklopu predpisalo ministrstvo za trgovino in socialno politiko v smislu § 267, obrtnega zakona obvezno odškodnino vajencem.

Minimalne mezde in akordne mezde

Ze v eni izmed zadnjih števil »Delavske Pravice« smo omenili, da se ne moremo strinjati z mnenjem ministrstva za socialno politiko, ki je ob gotovi priliki izjavilo, da se uredba o minimalnih mezdah ne nanaša na akordno delo.

To mnenje ja pa vseeno koristno. Odkrilo je namreč to, da se mora uredba o minimalnih mezdah izpopolniti tudi v tem pogledu. Zaradi tega bo morala nova uredba, odnosno izpopolnjena uredba obravnavati tudi minimalne akordne mezde.

Določilo čl. 8 uredbe, da se namreč nadomesti akordno delo, kjer ni neobhodno potrebno, z urnim delom, je praktično za delavstvo brez vrednosti. Pri sedanjih gospodarski ureditvi se delavstvo trajno ne more ustavljati akordnemu delu.

Zaradi tega mora uredba urediti tudi minimalne mezde pri akordnem delu. V akordnem delu je v bistvu zapopaden priganjaški sistem. Zaradi tega je akordna stvoritev veliko višja kot stvoritev pri urnem delu. Zato mora biti tudi minimalna akordna mezda višja, in sicer najmanj 20 od urne minimalne mezde.

Kolektivne pogodbe

V naši banovini je uredba o minimalnih mezdah prej kvarno kakor pa ugodno vplivala na sklepanje kolektivnih pogodb. Pri zahtevah delavstva so se delodajalci posluževali uredbe kot zaščitnega sredstva, češ, saj so plače določene z uredbo o minimalnih mezdah, drugo zakonodajo (socialno) pa tudi izvršujemo. Torej kolektivna pogodba ni potrebna. Seveda se je in se vse to vrši po določenem in organiziranem načrtu.

Na drugi strani smo pa doživeli, da si oblast lasti nekako odločujočo moč nad kolektivnimi pogodbami v tem smislu, da meni, da je dotična kolektivna pogodba veljavna, če jo odobri pristojna banska uprava.

Čl. 10 veljavne uredbe sicer določa, da se mora izvod sklenjene kolektivne pogodbe predložiti pristojni bankski upravi odnosno inspekciji dela v svrhu registracije.

Dejanja govore

Svobodna delavska strokovna organizacija ima najbolj točno označeno poslanstvo v »Zakonu o zaščiti delavstva«.

Tam je zapisano, da se delavstvo lahko svobodno združuje, v svrhu zaščite svojih gospodarskih in kulturnih interesov. Ta sicer kratak stavek označuje v resnici zelo široko polje za udejstvovanje delavstva samega.

Kako je sicer s to svobodo, bodo vedeli naši tovariši iz dežele. Ali je organizacija potrebna? Zaposlen sem v tovarni na Gorenjskem. Ves čas, dokler ni bilo pri nas strokovne organizacije, so se dogajale kaj čudne reči. O kakšnem izvajanju socialne zakonodaje ni bilo govora, zaupnikov ni bilo, odpuščen si bil lahko vsak čas. Pri plačah ni bilo merilo delo, temveč te lovalnica in stranka. Pravice pritožbe ni bilo, če si bil pa toliko pogumen, da si se pritožil zoper krivice, pa si dobil odgovor: »Hočeš kruh? Nočeš kruha?« Zanimivo je tudi, na kakšen način so se odtrgovali plače. Naša tovarna je razdeljena na več oddelkov; kadar so se zniževale plače, so delavstvu določenega oddelka sporočili dan prej: »Od jutri dalje imate za toliko in toliko znižane plače.« Po tednu dni drugemu oddelku, tretjemu pa z utemeljitvijo, da se to delo ne izplača in bo ukinjeno... Ta igra z našimi žulji in igra z našim svobodnim mišljenjem je v nas našla borce zoper njo. Kaj smo storili? Poklicali smo tovariša iz JSZ in smo se organizirali. Takoj v začetku nas je bilo lepo število, vse ostale pa smo pridobivali s svojim de-

Banska uprava more odkloniti sicer registracijo, zlasti če bi obsegala kaj takega, kar bi bilo nasprotno z obstoječo zakonodajo, toda kolektivna pogodba je pa kljub temu veljavna, razen v tistih določilih, ki bi nasprotovala obstoječi zakonodaji.

Kolektivna pogodba je namreč popolnoma zaseben akt med delodajalci in delojemalci, ker je pač pogodba. Neko javno funkcijo dobi kolektivna pogodba le tedaj, če jo ban v smislu čl. 14 uredbe o minimalnih mezdah razširi na vse stroke.

Učinkovitost uredbe o minimalnih mezdah

Ce naj doseže uredba o minimalnih mezdah svoj namen, je treba preiskrabeti za njeno učinkovitost. Te manjka uredbi kakor tudi vsej socialni zakonodaji.

Učinkovitost zavisi deloma od delavstva samega. V obratih, kjer je delavstvo zavedno, to je, kjer je organizirano, se uredba vsaj deloma izvršuje. Glavno sredstvo za učinkovitost je pa v rokah nadzorne oblasti.

Nadzorne oblasti bi morale uradoma kontrolirati izvajanje uredbe o minimalnih mezdah, ne pa postopati šele na zahtevo prizadete stranke.

Tudi kazenske sankcije uredbe o minimalnih mezdah so nezadostne. Brezpogojno se morajo izpopolniti. Zlasti se pa morajo razširiti tudi na izvajanje tistih kolektivnih pogodb, katere je ban v smislu čl. 14 uredbe razširil na cele stroke.

Posledice neučinkovitosti uredbe o minimalnih mezdah

Sedanja uredba o minimalnih mezdah ni učinkovita. Posledice so:

1. Solidna podjetja trpe zaradi nesolidnih podjetij, predvsem pa zaradi šušmarjev. Iz te strani se vodi konkurenčni boj, in sicer na račun delavskih plač. Zaradi tega odpovedujejo kolektivne pogodbe, ki so veljavne za cele stroke.

2. Zgled nesolidnih podjetij vpliva tudi na podjetja, ki so bila dosedaj kolikor toliko solidna. Tudi v teh podjetjih se uvajajo pri novih pomožnih močeh brezplačni ali pa saj pod minimalno mezdo plačani meseci, ki se raztegnejo ponekod tudi na leta.

Zaradi neučinkovitosti uredbe trpi na eni strani avtoriteta državnih zakonov, na drugi strani pa nastaja vedno večja anarhija, mesto reda.

lom, kar je najbolj zdrava podlaga vsake organizacije. Naše delo kaže v manj kot desetletju lepe sadove: sklenili smo nekaj kolektivnih pogodb, nešteto dogovorov, pričela se je izvajati socialna zakonodaja, zaščitili smo čast naših tovarišic. Finančni prebitek pa nam tudi pove, da smo si tekom teh let priborili k našim starim plačam dva milijona dinarjev!

Seveda ni potreba posebej poudarjati, kolikim smu ohranili delo, ki ga sicer ne bi imeli. Marsikdo bo vprašal, kako smo v organizaciji delali. Predvsem smo bili povsem enotni, iskreni in do skrajnosti poštivalni za svojega sotovariša. Prirejali smo strokovne tečaje, prebirali zakone, priročnik, kolektivne pogodbe. Največja naša učiteljica pa nam je bila naša »Delavska Pravica«. V njej smo sledili raznim dogajanjem in borbam naših tovarišev po drugih obratih, začeli smo sami pisati v »Delavsko Pravico«. Imeli smo vedno dovolj dela, za to je poskrbel naš podjetnik. Vsako še tako malo zadevo smo sproti likvidirali, zavzeli smo se za vsakega tovariša in tovarišico, če se mu je godila krivica. Zato pa naša skupina nekako z lahko to zmaguje v borbi.

Vprašal bo kdo, če smo imeli kakšnega pokrovitelja, od stranke mogoče? Ne, prav nikogar lahko rečemo, niti enega ni bilo! Hvala Bogu, da ga ni bilo! Dobro smo se zavedali, da kolikor bomo sami naredili, toliko bomo tudi imeli... Da smo

brez iskrenih prijateljev pri drugih stanovih, to je za nas važno spoznanje. Pa ne samo, da nimamo prijateljev, celo prav hude sovražnike imamo. Kot organizacija se nismo omejili na naše podjetje, temveč smo dobili stike s tovariši in tovarišicami iz drugih obratov. Uspeh ni izostal. Dve skupini JSZ sta naše delo. Svetovali smo delavcem, kaj lahko zahtevajo od delodajalca in česar ne morejo, posredovali smo pri Javni borzi dela za brez-

poselne vsega okraja, pisali smo prošnje, pritožbe itd. Dosti področij je še, kamor bomo nujno morali poseči. Kje smo črpali vso moč za to delo? Mirno lahko trdimo, da v pravi krščanski ljubezni, ki vlada v JSZ.

Se nekaj moram poudariti: prišli smo v JSZ skoraj neizobraženi in nevedni, imeli smo le veliko dobre volje. JSZ je napravila iz nas ljudi, ki danes že mislimo s svojo glavo. Za to ji bomo pa tudi zvesti! Delavec.

Kolektivna pogodba miz. pomočnikov

Delavske strokovne organizacije so pred časom začele akcijo, da bi se razširila kolektivna pogodba miz. pomočnikov na vso banovino. Vzrok za to akcijo je bil v tem, ker so »Združenja« in mizarski mojstri začeli odpovedovati kolektivne pogodbe, ki so jih organizacije sklenili s posameznimi takimi »Združenji« oziroma mojstri. Ker mojstri sploh niso upoštevali socialne zakonodaje in razmeroma zelo slabo plačevali svoje pomočnike, so bile organizacije prisiljene začeti akcijo, da bi se pogodba razširila na vso banovino in tako vsaj nekoliko to težko stanje v tej panogi obrti uredila.

Kljub vsem oviram in velikim težavam, ker so mojstri ovirali zbiranje podpisov mizarskih pomočnikov, je or-

ganizacijam vendarle uspelo zbrati potrebno število podpisov. Na podlagi teh se bo akcija nadaljevala, da se kolektivna pogodba za mizarske pomočnike razširi na vso banovino. Uredba o minimalnih mezdah, arbitraži in razsodništvu namreč določa, da mora banska uprava, ako zahteva to več kot polovica delavcev neke stroke, sklicati razgovore in predpisati, ako ne pride do sklenitve kolektivne pogodbe, vsaj tarifno lestvico. Prepričani pa smo, da se bo kolektivna pogodba uveljavila in razširila na vso banovino. Ni to v interesu samo pomočnikov, marveč tudi večine mizarskih mojstrov, ki uvidevajo, da je treba pomočnike primerno plačati in mu tako zajamčiti dostojno življenje in voljo do dela.

Odločno protestiramo!

Delavstvo je z izvajanjem socialnega zavarovanja vedno manj zadovoljno. Obdano je s tolikimi predpisi, da postajajo za navadnega delavca skoraj nepremagljivi. Biti bi moral v položaju, da bi se seznanjal s temi predpisi in jih preštudiral. Studiranje teh predpisov je pa tudi zaradi tega oteženo, ker se čisto menjavajo.

Do pred kratkim so veljali za obolelega člana na OUZD v Ljubljani naslednji predpisi:

Ce je zbolel član, je moral vzeti pri delodajalcu bolniški list, s katerim je šel k uradovemu zdravniku.

Ce ga je spoznal za delazmožnega in če je menil član, da se mu dela s tem krivica, je imel pravico zahtevati nadpregled. Ce je delal, po njegovem mnenju seveda, tudi nadpregled krivice, je imel pravico ustmeno, ne pismeno, zahtevati pregled pred komisijo treh zdravnikov. Ce ga je zavrnila še

ta, se je šele tedaj mogel pritožiti na rentni odbor, proti odklonilnemu odloku rentnega odbora pa na sodišče delavskega zavarovanja.

Pred kratkim so pa vpeljali novo metodo. Nadpregled so še pustili. Za komisijo treh zdravnikov so pa veljali strožji predpisi. Ne zadostuje več ustmena zahteva. Prizadeti član, odnosno članica mora vložiti pismeno prošnjo, da dovoli OUZD, da se predstavi komisiji treh zdravnikov.

Kakšne morejo biti praktične posledice tega? Najprej ta, da bo velika večina prizadetih članov opustila vsako akcijo za doseg svojih pravic. Vrhu tega ne bo vedel član, kaj naj sploh napravi, četudi bi hotel. Odloka ne dobi, da so mu odklonjene dajatve in zakaj. Zaradi tega zahtevamo, da se ta zavozlanost poslovanja pri OUZD odpravi in da se morajo odklonitve članom sporočiti s pismenim odlokom.

Čudna socialna pravičnost

Socialno pravičnost v javnosti mnogokrat poudarjajo, zlasti takrat, kadar naj bi poudarili neki krogi svojo pripravljenost za zboljšanje socialnih razmer malega človeka. Ni pa dovolj, da izpoveduje posameznik ali pa posamezne ustanove socialno pravičnost na papirju. Ideja brez del je mrtva. Socialno pravičnost bi morala v prvi vrsti upoštevati podjetja, predvsem pa tista, katera vodijo ljudje, ki izpovedujejo katoliški svetovni nazor.

V tem pogledu se je grobo pregrešilo opekarniško podjetje »Opeka«. Lastnik tega podjetja je Ljudska posojilnica v Ljubljani. V upravi tega denarnega zavoda so samo tako imenovani katoliški ljudje, med njimi tudi duhovniki. Ko je »Opeka« letos pričela obratovati, ni hotela sprejeti nazaj tovarišice Tomc Franciške. Tudi intervencija Delavske zbornice pri upravnem odboru Ljudske posojilnice je bi-

la brezuspešna. Niti niso navedli upoštevane vrednega vzroka.

Tovarišica Tomc Franciška je bila zaposlena v »Opeki« več let, bila je pridna in vestna. Edino napako je pa imela, da je postala obratna zaupnica in da je to nalogo vršila pošteno, kakor je zahtevala korist delavstva.

V tem poslu je imela nekaj konfliktov. In tudi teh ne bi bilo, ko bi vodstvo hotelo priznati njo in ostale zaupnike kot take in z njimi odkrito razpravljati o delavskih zadevah. Ne! Hočejo izvajati diktatorske metode, kakor so pač v navadi v večini podjetij. To je zopet dokaz: kadar gre za interese kapitala, takrat zgine vse — tudi socialna pravičnost.

In še en dokaz: Da je delavstvo v svojem boju navezано le nase. Kar si bo ustvarilo samo, to bo imelo. Od gospodov naj nikar ne pričakuje razumevanja za delavske potrebe in težave.

Poslovne knjižice in tuji državljani

Ministrstvo za socialno politiko in ljudsko zdravje je z ozirom na nove poslovne knjižice za tuje državljane izdalo naslednje pojasnilo:

Vprašanje zaposlovanja tujih državljanov, ubežnikov in emigrantov, tudi srbske, hrvaške ali slovenske narodnosti, ki žive na ozemlju naše države, je s členom 1., odst. 5. navodil za poslovanje in ravnanje s poslovnimi knjižicami z dne 14. oktobra 1938. »Službenik 568/93 z dne 19. novembra 1938 urejeno na ta način, da se za take osebe ne zahteva poslovna knjižica, temveč zadošča za njihovo zaposlitev redna dovoljitev za zaposlitev, odnosno veljavna izkaznica o poklicu, izdana po določbah uredbe o zaposlitvi tujih državljanov z dne 29. marca 1935.

Na podlagi tega pojasnila je razvidno, da za navedene delavce zadostuje

pri zaposlitvi njihova izkaznica o poklicu in ni treba, da bi imeli poslovne knjižice.

Odgovor g. Vaclavu Šinkovcu

Na zlobno napadanje gosp. Šinkovca Vaclava odgovorjam samo, da sem na običnem zboru skupine JSZ 15. 1. 1939 pozival članstvo k delu v JSZ in so vse druge govornice gola podtikanja. Obični zbor je moje delovanje v skupini sprejel kot pozitivno in pravilno. Na tem običnem zboru je bil navzoč tudi g. Šinkovec in ni tedaj prav nič imel proti sklepu običnega zbora.

Sporočam pa g. Šinkovcu in vsem drugim, da se po časopisu ne bom pustil blatiti in si bom v primeru ponovnega napada poiskal, čeprav zelo nerad, zadoščenja drugje.
Ogrin Franc, s. r.

Do naših krajev

Količevo

Kakor druga leta, bo tudi letos privedila naša skupina dne 9. julija 1939 svojo delavsko veselico na vrtu gospe Ivanke Jermanove na Količevem. Pričetek bo ob 5 popoldne. Vabimo vse skupine, da se naše prireditve udeležijo v čim večjem številu. — Odbor.

Medvode

V »Slovenca« smo brali 27. maja, da so »zeleni« dobili pri volitvah obratnih zaupnikov, ki so se vršile 12. maja, enega obratnega zaupnika. To pa ni točno, kajti zeleni sploh niso postavili svoje kandidatne liste, in tudi niso pri nobeni listi sodelovali. JSZ je dobila dva obratna zaupnika, plavi 5 in rdeči 1. ZZD sploh ni mogla postaviti kandidatne liste, ker ima samo nekaj članov. Ker so nas nekateri spraševali, koliko je na tem resnice, objavljamo ta rezultat v obvestilo in pojasnilo.

Solčava

V nedeljo 25. junija se bo ob 10 dopoldne vršil v prostorih gostilne Šturm v Solčavi ustanovni občni zbor naše strokovne skupine lesnega delavstva. Oblast nam je odobrila pravila in sedaj je treba izvoliti nov odbor. Ker je to za skupino zelo važno, vabimo vse člane, da se občnega zbora polnoštevilno udeležijo. Poleg tega se bomo na občnem zboru pogovorili o vseh drugih vprašanjih, ker bo navzoč tudi zastopnik centrale. — Odbor.

Brdo

Vemo, da g. paznik Sušnik F. zna dobro igrati pesem o šikaniranju. Za sedaj mu ne zamerimo, ker morda ni poučen, da so obratni zaupniki po zakonu zaščiteni, ko je n. pr. odbor strokovne organizacije vse nekaj drugega. Ako se misli še nadalje zaletavati v nas, se bomo mi tudi v njega.

Celje

V nedeljo 25. junija ob pol devetih dopoldne bo sestanek vseh članov in članic v sobi JSZ v Delavski zbornici. Na sestanku bo podano poročilo o delovanju skupine v zadnjih mesecih, o delovanju celotne Jugoslovanske strokovne zveze in o poteku občnega zbora centrale, ki je bil zares pravo zmagovalje našega gibanja. Vabimo prav vse člane in članice, pa tudi mlajše in še one člane mizarje iz Zalca, da se sestanka prav gotovo udeležijo. Poravnajte ob tej priliki tudi članarino!

Hrastnik

Sirša seja skupine JSZ bo v nedeljo 25. t. m. po rani sv. maši v novih prostorih JSZ. Noben tovariš naj ne manjka! — Č. g. vikarju se prav lepo zahvaljujemo, da nam je v cerkvenih prostorih odstopil tako lep prostor. Danes, ko nas izrivajo od povsodi, smo g. vikarju še bolj hvaležni za naklonjenost in razumevanje našega dela.

Škofja Loka

Škofja Loka. — Ko smo pred šestimi leti pod silo razmer ustanavljali svojo strokovno organizacijo, se še vsi spominjamo, kako smo bili osamljeni. Če je kdaj in kje bila potrebna organizacija, je to bilo pri nas. Toda nikake pobude ni bilo od nikoder; niti od zasebnikov, niti od javnosti, še manj od podjetja. Z jekleno vztrajnostjo nekaterih tovarišev in tovarišic, ki so iverjali zaradi tega svoj kruh, se nam je posrečilo ustvariti vzorno skupnost in z njo znatno izboljšati delovne in plačilne razmere delavstvu. — Vsak podjetnik se seveda brani dobre delavske organizacije kajti z njo se dviga delavska zavest. Če se pa kljub vsem mogočim oviram to posreči, je pa v prvi vrsti treba gledati, da se vsaj enotnost kolikor moči razbije in zmanjša s tem udarna sila organizir. delavstva. Najboljše sredstvo za to sta dve ali več organizacij v enem podjetju, posebno še tedaj, če je nasprotna bolj podjetniška kot delavska. — V našem podjetju smo bili priča, kako so z vsemi močmi in sredstvi podpirali ustanovitev nove organizacije.

početja so bili zlasti nekateri vplivnejši nametščenci in razne zunanje »avtoritete«. Cilj podjetja in »prijatelj« delavstva je bil dosežen in že vse leto se kažejo žlahtni sadovi te pridobitve: prepiri in sovražstvo med delavstvom, na drugi strani pa vedno bolj raste greben in moč podjetja. Veliko odgovornost so si nakopali nase vsi pomagači nove organizacije

— Nahajamo se v meznem gibanju, ko sta bolj kakor kdaj potrebna enotnost in močna volja. Z isto pravico kot podjetnik, se tudi delavstvo bori za izboljšanje svojega položaja. Naj nas ne motijo medene vabe, ki jih nam nastavljajo vsepovsod. Te prepustimo trotom, ki niso zmožni boja in žrtve. Mi si pa hočemo in moramo sami priboriti znošnejše razmere, obenem pa pridobljeno čuvati in skrbeti, da bodo spoštovali in upoštevali našo pogodbo, naše zaupnike, zastopnike in našo delavsko čast! Tis.

Ljutomer

V soboto 17. junija se je pri nas vršil sestanek opekarkega delavstva. Sestanek se je udeležil tov. tajnik Pestotnik iz Maribora. Tolmačil nam je osnutek kolektivne pogodbe, ki jo bomo v kratkem predložili podjetju. Kakor vsakdo ve, je opekarstvo delavstvo zelo slabo plačano. Zato smo tudi spoznali potrebo svobodne strokovne organizacije, potem katere si bomo skušali izboljšati svoj življenjski položaj. Na sestanku smo tudi razpravljali o volitvah delavskih zaupnikov. Izbrali smo volilni odbor iz najbolj dolgo zaposlenih delavcev, ki smo ga takoj tudi predložili banski upravi v potrditev. Zavedamo se važnosti delavskih zaupnikov, zato smo odločili, da bomo volitve v našem podjetju tudi izvedli. Tovariša Obram in Tomažič sta nam poročala o občnem zboru centrale JSZ v Ljubljani. Vse opekarke delavce v okolici Ljutomera vabimo, da se nam pridružijo, da bo naša skupna borba tem popolnejša in uspešnejša.

Gornja Radgona

Ker se zavedamo, da so delavski zaupniki velike važnosti pri urejanju delovnih in plačilnih razmer delavstva v podjetju, smo se odločili, da tudi pri nas izvedemo volitve delavskih zaupnikov. Tako so se volitve prvič v našem podjetju vršile v nedeljo 19. t. m. ob 9. uri dopoldne v prostorih opekarne v Crešnjevcih. Predložena je bila samo lista JSZ. Za zaupnike smo si izbrali: tov. Pintariča Janeza, Kurnika Antona, Kovačiča Konrada in Kovačič Liziko. Za namestnike: tov. Vajsa Ivana, Goloba Franca, Lipiča Jakoba in Frank Alojzijo. Volitev se je udeležil tov. tajnik Pestotnik iz Maribora. Pojasnil nam je pomen, delovanje in dolžnosti zaupnika, kakor tudi dolžnosti delavstva napram zaupniku. Zaupnik brez trdne povezanosti z delavstvom v podjetju ne pomeni nič in prav vsled tega ne more doseči dobrih uspehov za delavstvo. Zato je nujno, da s svojo skupnostjo nudi delavstvo zaupniku oporo pri izvrševanju njegove težke naloge. — Pred kratkim smo predložili podjetju delovno pogodbo. Pozivamo vse zaposlene delavstvo, da se zaveda važnosti delovne pogodbe in da se oklene strokovne organizacije. Le v tem je naša moč, ki vodi do uspehov. — V nedeljo 2. julija ob 2. uri popoldne se bo vršil v prostorih gostilne Krempelj v Crešnjevcih večji sestanek vsega organiziranega delavstva v okolici Gornje Radgone. Tega sestanka se morajo obvezno udeležiti vsi opekarški delavci iz opekarne. Vabimo pa na ta sestanek tudi gradbene delavce iz Zbigovcev, od regulacije Mure, čeprav zadnji čas niso zaposleni, kakor tudi lesne od podjetja Neudauer. Za organiziranega delavca ni dovolj, da pride sam na sestanek. Njegova dolžnost je, da s seboj pripelje tudi tiste, ki še niso organizirani. S tem bo vsak posameznik pomagal v našem kraju širiti delavsko zavest. Naša JSZ mora postati v okolici Gornje Radgone vodilna organizacija. Zato vsi na delo za uspeh in razširitev svobodne strokovne organizacije JSZ. — V nedeljo 2. julija ob pol 10. uri dopoldne se bo vršil v gostilni Krempelj v Crešnjevcih tudi okrožni sestanek strokovnih

Najčistejša belina je

RADION

belina

skupin JSZ za Ljutomerski okraj. Vabimo vse skupine, da se po svojih zastopnikih okrožnega sestanka udeležijo. Na sestanku bomo razpravljali o važnih tekočih zadevah in o delovanju strokovnih skupin. Na sestanku so vabljeni skupine opekarških delavcev v Gornji Radgoni, Ljutomeru, gradbenih delavcev v Apačah (gornji in spodnji del), Zbigovcih in strokovna skupina delavstva v Ljutomeru.

Slovenj Gradec

V nedeljo 25. junija ob pol 10 dopoldne se vrši v gostilni Narodni dom v Slovenj Gradcu sestanek strokovne skupine delavstva. Na sestanek vabi-

mo vse gradbene delavce, lesne delavce iz tovarne Mikolič in usnjarske delavce. Marsikaj je treba pri nas v posameznih podjetjih urediti. Na sestanku se bomo tudi razgovarjali o volitvah delavskih zaupnikov. Sestanka se bo udeležil tov. tajnik Pestotnik iz Maribora.

Otiški vrh

V nedeljo 5. t. m. se vrši v Otiškem vrhu sestanek tekstilnega delavstva. Dolžnost vsakega je, da se sestanka udeleži. Potrebno je, da se na sestanku razgovorimo o delavskih zaupnikih. Zato vsi na sestanek!

Dva dni v Ljubljani

Naš gost na občnem zboru, strokovni tajnik in slovaški poslanec Jano Mora, ki je tudi urednik slovaškega krščanskega delavskega lista »Slovenski robotnik«, je napisal v 24. številki omenjenega časopisa o svojem obisku v Ljubljani članek, ki ga prinašamo v prevodu.

Človek mora iti v Ljubljano, med krščanske strokovničarje, da v vsej globini doume sv. Pismo, ki pravi: »Dobro je prebivati pod isto streho.« Dobro mi je bilo med njimi, tako dobro, da čutim dolžnost se enkrat vsem in za vse zaklicati: Hvala lepa!

Bil sem dva dni gost JSZ o priliki njenega občnega zbora. Od trenutka, ko me je hrček pripeljal v Ljubljano, pa do odhoda, so me funkcionarji in člani JSZ zagrinjali s prisrčno pozornostjo.

Videl sem plod slovenskega krščanskega delavstva in vedno ga bom pomnil. Veliki Jan. Ev. Krek, ustanovitelj njihove organizacije, more mirno spati na lepem ljubljanskem pokopališču. Njegovi duhovni potomci visoko dvigajo zastavo, katero jim je izročil. Toliko idealizma kot tu, sem v naših vrstah opazil le tedaj, ko so nas preganjali. Notranja sila njihove organizacije je neprimerno večja kot kdaj koli poprej. Zato JSZ vzbuja spoštovanje in žanje lepe uspehe.

Spoznal sem kremenitega in mirnega Srečka Zumra, svojega prijatelja Matijo Koprivca, s katerim sva si dve leti dopisovala in poklicnega kolega Jožeta Rozmana. Po njih sem prišel do stika z mnogimi in videl, kolikšna pomena je za mali narod, če so njegovi sinovi svetovno razgledani. Posebno dobro je dojmilo name tesno sodelovanje med inteligenco in delavstvom. Pri nas se delavski sin, ko doštudira, nikoli ne hvali s svojim poreklom, če se ga naravnost ne — sramuje. Studirani sinovi slovenskih delavcev čutijo dolžnost delovati med

slojem, iz katerega so izšli, kar rodi seveda le dobre posledice; slovenski delavec je danes na tako visoki kulturni stopnji, da — preneseneča. Naši visokošolci hodijo čisto študirat v Ljubljano. Od tam prinašajo solidnega duha znanosti. Dobro bi pa bilo, da bi vsaj nekatere od njih dosegel tudi duh slovenske inteligence.

Spoznal sem tudi starega sodelavca nepozabnega dr. Kreka, Jožeta Gostinčarja, bivšega tekstilnega delavca, a nazadnje ministra. Prebiva v St. Vidu nad Ljubljano in pričakuje svojo osemdesetletnico. Sli smo k njemu skupno s Srečkom Zumrom z avtom advokata dr. Al. Stanovnika. V skromni hišici smo našli malega, prijetnega in belega starčka, ki razodeva telesno in duševno zdravje. Jože Gostinčar je pač tak kot naj bi bil vsak veteran delavskega gibanja. Ziva kronika slovenskega krščanskega strokovnega in političnega dela je. Edine priče njegovega dolgotrajnega poslovanja in ministrskega dela so podobe in diplome na stenah njegove sobe. Najdražji kos je gotovo soha Sejalca. Darovali so mu jo ob priliki sedemdesetletnice krščanski strokovničarji. Moj prihod ga je spomnil na Bratislavo. Nekoč je bil tu, pa jo še danes pomni. Niti tega ni pozabil vprašati, če nam ni hudo za velikim parkom, ki leži na dunajski strani. Gospa nas je hotela pogostiti s kavo, toda ker smo že zajtrkovali, nas je okitila z belimi rožami.

Tega starčka, ki smehljaje gleda na svet z viška svojih osemdesetih let, našim slovenskim bratom resnično zavidam. Tudi nam bi se podal kak Jože Gostinčar in znali bi ga ljubiti.

Slovenski krščanski strokovničarji so nanj resnično ponosni. Njegova navzočnost jih naravnost elektrizira. Čim bolj se jim z leti odmika, tem bolj raste njihova ljubezen. Že dolgo nisem slišal toliko ploskanja kot tedaj, ko je Jože Gostinčar vstopil v dvorano v Delavski zbornici. Starček je svoje življenje daroval ljudstvu in je eden onih redkih, ki more reči, da ta dar ni bil izgubljen.

Razrednega boja ni, ali kdo je njegov nositelj

Pogodba za tekstilno delavstvo je prenehala veljati 1. februarja l. 1939. Seveda po krivdi delodajalcev, ker niso hoteli pristati na itak preponižne zahteve delavstva. Čutijo se pač tako močne, da menijo, da gredo lahko preko delavstva. Zdi se, da imajo popolnoma določen načrt.

To našo trditev dokazujejo tudi nekatera dejstva. Kjer je prava delavska strokovna organizacija, bo njena prva skrb, da uredi delovne razmere na ta način, da bo poedinec iztrgan iz območja podjetnika in da bo vključen v celoto, s katero naj občuje podjetnik. To je mogoče doseči le po kolektivni pogodbi. Zaradi tega je JSZ vložila predlog za sklenitev kolektivne pogodbe nekaterim tekstilnim podjetjem. Toda kakšen odgovor je prejel? Niso hotela naravnost odkloniti predloga, ampak so se zatekla v organizacijo. Izjavila so namreč, da so člani

Zveze delodajalcev tekstilne stroke za dravsko banovino in da ne morejo zaradi tega sklepati posebnih pogodb, oziroma da naj se predložijo osnutki tej zvezi. Z drugimi besedami: kolektivno pogodbo odklanjamo.

Tukaj je naravnost klasičen zgled, kakšnih sredstev se poslužuje kapitalist, da bi dosegel uveljavljenje svoje oblasti nasproti delavstvu. Delavstvo se pa mora tudi iz tega učiti.

Prvič: Laž je, če kdo meni, da ni razrednega boja. Razredni boj obstaja, toda nosilec tega razrednega boja ni delavstvo, ampak kapital.

Drugič: Kadar gre za interese kapitala, nastopa enotno. Ne vpraša, ali je ta podjetnik član Katoliške akcije, ali je član Lože, ali je član JRZ, ali JNS, ampak vsi so enotni.

Zdravimo se! Kadar gre za korist delavcev, bodimo enotni. Kdor ni za tako enotnost, je izdajalec delavstva.

N A R O B U

Kadar je bolezen v hiši, ljudje največ govori o zdravju; ko preti nevarnost vojne, ves svet vpije o miru; kjer katoliške skupnosti ni, tam se radi sklicujejo nanjo. — (Catholicus: Katoliška skupnost; Dejanje 6/II.)

Ker mora duhovščina imeti pred očmi verske koristi celotnega prebivalstva, nikakor ni primerno, da bi se pridružila kateri koli stranki. Budno je treba paziti, da ne bo dostojanstvo duhovniške službe trpelo škode vsled političnih borb in da se ne bodo njegovi politični nasprotniki po nesrečnem naključju oddaljili tudi od vere. — (Pij XI. — Okrožnica »Il fermo proposito«.)

Ljudje, ki podrejujejo vse predvsem zmagi svoje lastne stranke, pa naj bo tudi pod pretvezo, da se jim zdi njihova stranka najboljše sredstvo za obrambo vere, so mnenja, da je treba po neki pogubni zamisli postaviti politiko, ki razdvaja, nad vero, ki združuje. (Leon XIII.)

Varovati se je treba napačnega mišljenja tistih, ki vero s kakšno politično stranko tako zelo zamenjajo in mešajo, da tistim, ki so pristaši druge stranke, malone odrekajo katoliško ime. To se pravi politične stranke spravljati na vzvišeno področje vere, hoteti rušiti bratsko slogo in na stečaj odpirati vrata množici pogubonosnih nevedčevosti. — (Leon XIII. — Okrožnica »Cum multa«.)

Iz Levstika:

»Lesnike«

66. Mi kličemo vsak dan v molitvi: Izbavi nas zlega! — A tiho mislimo: Udri tega in tega!
81. In da bi te dvakrat srditi slepci na križ razpeli, — Če neš legál, polagoma bomo vse verjeli.
42. Zdravniki bolni zdravce bi radi celili, — največji slepci radi bi videli vodili.
88. Kar koli nas je, lahko bi toliko vsak si dobil, — Da ne bi na stara leta kropna neslanega pil.

»Zabavljice in pušice«

Konec slovenstvo mu bodi,
Bodi začetek vsedkar,
Kdor hoče slovenskej usodi
Biti, ostati k r m a r.
(Slovenska zloga)

Ród, ki sam se zaničuje
In ohólo ne spoštúje
Vedno sebe in svojine,
Róžje v srce sam si ríne;
In kako hčè ta medlóba,
Da mu pride slavna dóba?
(Slovinci)

»Na akcijo, ko hoče meddruštveni odbor (v Murski Soboti, op. ured.) postaviti književnikom Slov. Krajine spomenik, je nek narodnjak, mlad duhovnik Slov. Krajine, dal sledečo izjavo: »Küzmuč, dr. Ivanöczy, Baša, Sahovič itd. se v grobu obrnejo, če izvejo, da jim hočejo komunisti postaviti spomenik. Ivanöczy ima svoj spomenik, ima ga Küzmič, ima ga Sahovič, postavljajo ga Baši. Če se tem katoliškim možem postavi spomenik, naj ga postavi katoliški narod Slovenske Krajine brez sodelovanja sovražnikov vere...«
(Novine Slov. Krajine, 18. VI. 1939.)

»Da rešimo mir, je edino nujno potrebno, da ljudje priznajo Boga!«
(Mi mladi borci, 2. VI. 1939.)
... Abesinija, Španija...

Delavska PRAVICA
KRSČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izbaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva 22-I. Oglasi po ceniku. — Telefon štov. 4948. Stevilka post. čekovnega računa 14.900.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.

Urejuje in odgovarja Rozman Joško v Ljubljani. Izdaja za konzorcij »Delavske pravice« Srečko Zamer, Ljubljana. Tiska Zadržna tiskarna r. z. o. z. v Ljubljani, Tyrševa o. 17 (Maks Blejce)

Razgledi

Francija-Anglija-Rusija. V ospredju zunanjepolitičnega dogajanja v Evropi je še vedno pogajanje za zvezo Francije, Anglije in Rusije proti Nemčiji. Rusija zahteva od Anglije jamstvo tudi za male baltske države, ker se sicer boji, da bi Nemčija prisilila te pod svojo nadoblast in odrezala Rusijo z utrdami v Finskem zalivu in z obvladanjem Finske od njenih najvažnejših zvez z morjem. Anglija se sicer brani izgovorom, da so te države sklenile že z Nemčijo nenapadalne pogodbe, toda Rusija hoče biti zavarovana s silo svoje vojske in z zagotovljeno močjo zaveznikov, ne pa s pogodbami, ki se lahko odpovedo, kadar to kaže. Za Anglijo pa tudi ni drugega izhoda, kakor da si poišče na nemškem vzhodu močnejše oporišče, kakor je Poljska.

Tudi sicer se v Evropi vidi močna ofenziva zapadnih sil. To velja zlasti za Romunijo in za Turčijo. Anglija in Francija bi radi spravili v to fronto še Bolgare in pritiskata na Romune, naj vendar že uredi zadevo v Dobrudžo, ki je bolgarska, pa so jo Romuni ugrabili v drugi balkanski vojski leta 1913. Tudi s pritiskom na Španijo sta obe državi uspeli vsaj toliko, da se Španija ne veže na nobeno fronto, »ker rabi miru za notranjo okrepitev«.

Madžarska napoveduje ofenzivo zaradi narodnih manjšin v Romuniji. Fašistična organizacija »puščastih križev« je dobila pri zadnjih volitvah v parlament precej visoko število mandatorov in z demagoškim delovanjem tako razburja ljudstvo, da se širijo glasovi, da bo regent Horty izvršil državni udar in uvedel zmerno diktaturo, kar je menda edina rešitev, če hoče Madžarska ohraniti samostojnost in se ubraniti premočnega vpliva fašizmov. Zadnji teden je angleško časopisje mnogo pisalo o veliki pomnožitvi nem-

skih čet na Slovaškem. Nekateri časopisi so prinesli celo vest, da je slovaško vojaško poveljstvo zamenjalo nemško.

Na Češkem

Ker je nekdo ubil poveljnika policije v Kladnem, so naložili temu kraju veliko denarno kaznen in razpisali na glavo atentatorja veliko denarno nagrado, poleg tega pa so izdali celo vrsto izjemnih in silno ostrih ukrepov.

Atentatorja pa le ne morejo dobiti.

V Aziji gre pa Japoncem dolgotrajna vojska s Kitajci že zelo na živce in hočejo prisiliti evropske velesile, da bi Kitajcev nič več ne podpirali. Obkolili so angleški oddelek mesta Tien-cina. Toda zdi se, da Anglija ne bo odnehala, ker bi s tem preveč padel njen ugled, kar pomeni za njeno kolonialno stavbo največjo nevarnost — ampak do bo napovedala Japonski gospodarsko vojsko z bojkotom in zvišanjem carin. Taki ukrepi bodo seveda Japonsko zelo prizadeli in pripeljejo lahko tudi do oboroženega spora. Seveda bo mogel ta spor zelo zblížiti Rusijo in Anglijo še v azijskih vprašanjih.

Obisk angleškega kralja v Ameriki je pokazal veliko vzajemnost vseh anglosaških dežel (USA in Anglija).

Gdansk vedno ne da miru. Vsak čas se dogajajo tu novi spori s poljskim komisarjem (sedaj so brez vzroka zaprli nekega poljskega carinika in ne dovolijo da bi ga komisar zaslíhal). V nedeljo je Göbels dejal o Gdanku, da je Nemčija povsod, kjer so Nemci, in da se je Hitler odločil, da bo podprl povratek Gdanska v Reich. Tako se še vedno zdi, da se bo ob Gdanku našel usodni »kamen spotike«, ki bo povzročil novo svetovno vojsko.

Blagajniško poročilo JSZ na občnem zboru 11.VI. 1939 v Ljubljani

Blagajniškega poročila ne bi bilo treba posebej pisati, saj se piše isto skozi vse leto — vsak dan! Mnogo je bilo treba računati, kako priti z vsemi računi naprej, kako zmagovati ovire, ki so nastajale in še nastajajo za JSZ v finančnem pogledu. Ni lahko gospodarsko voditi tako organizacijo kot je JSZ. Naravnost nemogoče pa bi bilo, ako bi njeno članstvo ne bilo tako požrtvovalno kot je. Res, ponosni smo lahko, da imamo tako zavedno delavstvo, da vzdržuje ves ta ustroj in obseg organizacije.

Tlačili so nas in še nas tlačijo in želijo, kako bi nas gospodarsko vrgli in onemogočili, ker nam idejno nikjer nič škodovati ne morejo. Pa se tudi tukaj motijo nasprotniki, ker ne računajo z našo delavsko zavestjo. Res so težave in še bodo, a mi smo prepričani, da bo naše delavstvo vse doprineslo in vzdržalo do končne zmage.

Vsaka organizacija pa ima tudi gotove hiše, za katere skrbi, kako bi jih odpravila. Tudi mi jih imamo! Tudi mi se jih hočemo znebiti kolikor je največ mogoče. Dosedanje načelstvo je skrbelo tako v centrali kakor tudi na terenu, da vse popravi, kar ni bilo dobro in da bi vsak uslužbenec in vsak

odbornik ali zaupnik izpolnjeval svoje dolžnosti do organizacije. Se več, delali smo kako bi vzgajili vsakega posameznega člana v trdnega in zavednega borca za delavske pravice.

Po naših izkušnjah so hiše v organizaciji, katere bi se dale odpraviti na ta način, da bi se vršili povsod po okrožjih poslovni tečajji in po vseh skupinah poslovne revizije. Lansko leto smo nekaj tega že izvršili in pokazalo se je, da brez tega načina v bodoče ne bomo mogli naprej. Članov imamo dovolj, le to je treba doseči, da bodo vsi izpolnili svoje članske dolžnosti.

Ako primerjate bilanco iz leta 1937. z ono od leta 1938. boste videli, da smo dvignili odstotek plačane članarine za 10% višje. Če bomo tudi v tekočem letu dosegli tak uspeh, potem nam ne sme usahnuti pogum, da bomo dvignili JSZ tudi gospodarsko na ono višino, ki je potrebna za naš načrt.

Skupin, ki so dosegle nad 90% plačane članarine je letos zopet več. Kar pogledjmo jih v bilančnem poročilu in vzemimo jih za vzgled.

Če nam dan za dnem govorijo (oziroma lažejo), da je JSZ na tleh in tik pred razslomom in da te čenče trosijo že nekaj let, češ, da itak ne dobi JSZ nikakih podpor od stranke in kapitala in da nas mora zato biti konec, potem povejmo mi, da takih podpor, ki jih deli kateri koli kapital mi ne maramo in jih bi odklonili. Organizacija, ki sloni na takih podporah ni delavska. Organizacija pa, ki sloni na žrtvah svojih članov-trpinov, pa je delavska. Iz bilance vidite, da je imela JSZ v letu 1937. 2.403.000 din prometa, a leta 1938. pa ga je imela že 2.982.000 din.

Samo teh nekaj ugotovitev Vam je lahko v popolno prepričanje, da je JSZ taka organizacija kot bi morale biti vse in to prepričanje zanesite med slehernega delavca in delavko, da ga pridobite za svobodno in pravično borbo. Borba — če tudi težka — je vendar lepša in prijetnejša.

DELAVSKI PRAVNIK

Odpovedna doba za služkinje. Kje sme služkinja tožiti?

F. S.; Celje: V službi ste bili v Mariboru pri neki visoki gospe, ki vas je lepega dne odpustila, odpotavala in se vrnila šele čez nekaj mesecev. Službe Vam ni odpovedala. Sedaj služite v Celju. Vprašate, ali bi Vam morala gospa službo prej odpovedati in če bi jo za to lahko tožili.

Odgovor: Po naredbi deželne vlade za Slovenijo o gospodarskih in gospodinskih poslih bi Vam bila morala gospa službo na 14 dni odpovedati. Če Vam je ni, Vam mora zato plačati plačo za dva tedna in odškodnino za hrano in stanovanje za to dobo. Tožite jo pa kar v Celju, ker sme služkinja po isti naredbi svojega gospodarja ali gospodinjto tožiti zmeraj tam, kjer je v službi, pa če se je med tem tudi že preselila.

Zavarovanje vajencev.

J. M., Kozarje: Sina ste dali učiti za kovača. Zastran zavarovanja se z mojstrom niste nič zmenili, zdaj pa zahteva od Vas, da plačate za sina zavarovalne prispevke, ki mu jih je okrožni urad naložil za vajenca. Vprašate, ali ste dolžni plačati.

Odgovor:

Po § 35. Zakona o zavarovanju delavcev mora mojster vse zavarovalne prispevke plačati v celoti sam iz svojih sredstev in ne sme niti vajencu, niti komu drugemu teh dajatev napriliti. Zato mojstru odločno recite: ne!

Odškodnina za spremljevalca bolnika v bolnišnico.

I. Č., Kranj: Sin se Vam je po nesreči zlomil nogo. Po zdravnikovem navodilu sta ga odpeljali v Ljubljano, kjer so mu v bolnišnici dali nogo v mavec. Ker ste delavec v tekstilni tovarni, ste s to potjo zamudili osem ur dela in imeli tudi stroške za pot in prehrano. Okrožni urad Vam je plačal samo vožnjo, drugega pa ne. Vprašate, ali Vam morajo povrniti tudi zamujene ure in stroške za prehrano v Ljubljani.

Odgovor: Po določilu § 206. Statuta o Suzorju Vam gre kot otrokovemu očetu povračilo potnih stroškov za Vas in za otroka, plačilo zamujenih ur in povračilo izdatkov za hrano. Glede teh zadnjih izdatkov se pa spremljevalec svobodno dogovori z Okrožnim uradom.

Od nikogar denar ne gre rad in Okrožni urad tudi ne dela izjeme. Zato samo krepko zahtevajte in vse bo šlo po sreči.

Zapiski

Casopisi poročajo, da je 18. junija prispel v Belgrad Tolio Gianetti, predsednik nacionalne zveze sindikatov italijanskih industrijskih delavcev, član velikega fašističnega sveta in korporativne zbornice. Z Gianettijem so prispeli tudi drugi visoki fašistični funkcionarji. Zastopniki Jugorasa so priredili gostom svečan sprejem. Gianetti vrača lanski obisk Jugorasa v Italiji.

Dopoldne je bil italijanskega gosta sprejel predsednik vlade. Opoldne je bil velik sprejem v dvorani delavskega doma. Pevski zbor Jugorasa je zapet italijansko in fašistično ter našo državno himno. G. Gianetti se je v svojem govoru zahvalil za prisrčen sprejem, ki mu ga je priredil Jugoras in posebno poudaril, da ta sprejem ni bil prirejen le njemu in njegovim tovaršem, temveč tudi voditelju italijanskega naroda Mussoliniju in italijanskim delavcem.

PRIHRANKE

vlagajo delavci v Prvo delavsko hranilnico in posojilnico v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22/I.

Kupujte pri tistih, ki oglašujejo v našem listu!

MALI OGLASI
POSAMEZNA BESEDA 50 PAR

DELAVCI! Najcenejše in najhitrejše prometno sredstvo je dobro kolo znamk »Dürkopp«, »Triumph«, »Austrodaimler«, »Vesta« in »Miffa«, ki jih dobite tudi na obroke samo pri Cirilu Kmetiču v Dobu 110 pri Domžalah.